

MAAELUMINISTEERIUM

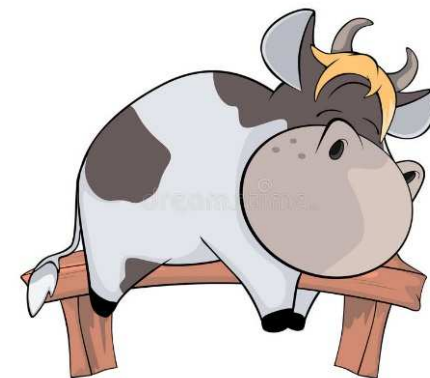
Salmonellooside tõrjeprogramm veistel

Piret Aasmäe
Maaeluministerium

EPJ infopäev
04.04.2023

Salmonellooside tõrje eeskiri

- **Ebatõhus** ja ei täida oma eesmärki.
- Tootjad on **ebavõrdses** olukorras, kuna kitsendusi rakendatakse vaid seirega hõlmatud nakatunud karjades (ca 20% karjadest aastas).
- Kaudsed negatiivsed mõjud looma- ja rahvatervisele (loomade ravimine ilma kindla diagnoosita ja **AMRi suurenemine**).
- Eesmärgid ei ole realistlikud, sest ei arvesta Eesti salmonellooside alast **epidemioloogilist** olukorda.
- **Vananenud** (kehtestatud 2013. aastast).

Miks?

praegu

Eesmärk muuta Eesti nakkusvabaks (Soome ja Rootsi)

Kulukas kõikidele osapooltele

Ei täida eesmärki

miks

Praegune olukord on kulukas ja ebaefektiivne

Põllumajandusettevõtjad on rahulolematud ja tegelik olukord *Salmonella* levimuse kohta on teadmata

Rahalisi vahendeid on kasutatud eesmärki mitte täitvalt

tulem

Salmonella leviku ohjamine ja võimalusel vähendamine

Kulutõhus salmonellooside tõrje

Väheneb kõigi rahaline koormus

Salmonellooside tõrje eeskiri on kooskõlas kaasaja nõuetega

3 alternatiivi veiste salmonelloosi tõrjel ELs

I Soome

II Prantsusmaa ja Sloveenia

III Taani ja Hollandi

I Soome strateegia.

- **väga madal** *Salmonella* levimus ja avaldumus.
- nakkusvaba staatus ja ELs lisagarantiid
- **eesmärk** -nakkusvaba staatuse säilitamine.
- **Tõrjeprogramm**
 - süsteemne aktiivne ja passiivne seire
 - rangete kitsenduste rakendamine nakatunud karjadele
 - aktiivsed meetmed nakkuse väljatõrjumiseks nakatunud karjadest.

II Prantsusmaa ja Sloveenia strateegia.

- *Salmonella* **endeemiliselt** levinud.
- **eesmärk** - vähendada haigestumist salmonelloosi.
- **Tõrjeprogramm**
 - riskipõhine
 - passiivne seire
 - puhangutest teavitamine
 - meetmete rakendamine karjas puhangu ajal haiguse leviku vältimiseks teistesse karjadesse.

Prantsusmaal on sekkumismeetmete rakendamine karjas **soovituslik** ja nende mitte järgimisel riigi poolt sanktsioone ei järgne.

Sloveenias on meetmete rakendamine riigi poolt loomapidajale **kohustuslik** ja järelevalveasutus kontrollib nende täitmist ning rakendab kitsendusi puhangukarjas.

III Taani ja Hollandi strateegia.

- *Salmonella* levik **endeemiline**.
 - **eesmärk**- ohjata ja likvideerida nakkus karjas.
 - **Tõrjeprogramm**
 - totaalne aktiivne seire kindlate *Salmonella* serotüüpide suhtes sagedusega, mis võimaldab kiiresti avastada tekkivad uued karjanakkused.
 - karjade klassifitseerimine *Salmonella*- staatuse järgi
 - karjapõhiseid tõrjeprogrammid
 - tõrjemeetmeid rakendatakse karjapõhise riskihindamise tulemusel koostatud tegevuskava alusel.
 - tõrje põhineb nakkuskandjate tuvastamisel ja karjast väljaviimisel, nakkuse edasise leviku piiramisel.
- Meetmete rakendamine on karjas **kohustuslik**.

Alternatiivid veiste salmonelloosi tõrje eeskirja muutmiseks

- A. **Kogu veisepopulatsiooni hõlmav kohustuslik** salmonellooside tõrje eeskiri peaesmärgiga *S. Dublini* ja *S. Typhimuriumi* leviku vähendamine.

- B. **Kohustusliku** salmonellooside tõrje eeskirja rakendamine vaid **toorpiima otseturustavates piimakarjades**. Vabatahtlik programm kõigis teistes veisekarjades. Passiivsel seirel põhinev puhangute tuvastamine. Toorpiima müügi keeld puhangukarjades. **Kitsenduste rakendamine loomade liikumisele** puhangukarjades kliinilise haiguse esinemise perioodil. Tõrjemeetmete rakendamine on **soovituslik**.

- C. **Kohustusliku** salmonellooside tõrje eeskirja rakendamine vaid **toorpiima otseturustavates piimakarjades**. Vabatahtlik programm kõigis teistes veisekarjades. Passiivsel seirel põhinev puhangute tuvastamine. Toorpiima müügi keeld puhangukarjades. Loomade müügile ja tapmisele eritingimusi ei seata, kuid ostjat/tapamaja teavitatakse. Tõrjemeetmete rakendamine on **soovituslik**.

A. Kogu veisepopulatsiooni hõlmav kohustuslik salmonelloosi tõrje eeskiri peaeesmärgiga *S. Dublini* ja *S. Typhimuriumi* leviku vähendamine

Põhjendus:

- 1) Tagab haiguse leviku vähenemise veistel ja seeläbi ka zoonoosete haigustekitajate leviku riski vähendamise inimestele.
- 2) Loomapidajate võrdne kohtlemine.

Tõrje eesmärk ja hõlmatud karjad*

- vastavalt epidemioloogilisele olukorrale fokusseeritud vähemale arvule serotüüpidele (*S. Dublini* ja *S. Typhimuriumi*).
- eesmärk peaks olema haiguspuhangu ohjamine ning nakkuse teistesse karjadesse edasi levimise vältimine puhangu ajal.
- piima- kui lihaveisekarjade regulaarne seroloogiline seire *S. Dublini* ja *S. Typhimuriumi* suhtes
- karjade klassifitseerimine selle alusel.

*Tõrjemeetmeid ei rakendu karjadele, mida peetakse vaid oma leibkonna tarbeks (maksimaalselt 3 veist, loomade elusmüüki ja piima turustamist ei toimu ning loomanäitustel ei osaleta).

A. Kitsendused nakatunud karjale (1)

Loomade liikumine.

- loomade liikumine keelatud nakatunud karjadest nakkusvabadesse karjadesse.
- samasuguse *Salmonella*- staatusega karjade vahel lubatud.
- mistahes serotüübi põhjustatud kliinilise haiguspuhangu korral loomade liikumine puhangu ohjamise perioodil keelatud.

Toodangu realiseerimine.

- salmonelloosetest karjadest on lubatud toorpiima müük ainult pastöriseerimiseks.
- kliiniliselt tervete loomade tapmisel tapamajas eritingimusi ei rakendata v.a. juhul kui loomal on laboratoorselt diagnoositud *Salmonella* nakkus (nt *S. Dublin* nakkuskandjate tapmine).

Loomanäitustel osalemine.

- loomanäitustel ja –oksjonitel on keelatud osaleda *S. Dublin* ja *S. Typhimurium* positiivsete karjade loomadel.
- teiste serotüüpide puhul kehtib keeld puhangu ohjamise perioodil.

A. Kitsendused nakatunud karjale (2)

Tõrjemeetmed nakatunud karjades

- üldised määrusega kehtestatud abinõud ja **bioturvameetmed**
- farmipõhise **tõrjeplaani** koostamine
- farmide **nõustamine** ja tõrjemeetmete rakendamise hindamine.
- ***S. Dublin*** haiguskandjate tuvastamiseks ja karjast väljaviimiseks loomade testimise protokoll ja sellealane nõustamine.
- **Teiste serotüüpide** korral **kliiniliste haigusjuhtude** seire ning anda karjale haigusvaba staatus kui seire tulemused näitavad haiguse täielikku taandumist.
- üleriigiline *Salmonella* **nõustamissüsteem**, kus kesksel kohal oleks farmipõhine nõustamine arvestades karja individuaalseid tegureid ja *Salmonella* serotüübist tulenevaid eripärasid.

B. Kohustusliku salmonelloosi tõrjeprogrammi rakendamine vaid toorpiima otseturustavates piimakarjades, kitsenduste rakendamisega puhangukarjades

Põhjendus

- 1) Ressursside piiratuse tõttu otstarbekas suunata meetmed inimese otsese nakatumisohu vähendamisele.
- 2) riigipoolsetest kitsendustest vabastamine avab võimalused vabatahtlike Salmonella tõrjeprogrammide käivitamiseks karjades, mis pikemas perspektiivis võib vähendada *Salmonella* levikut veisekarjades ja edendada toiduohutust.
- 3) Rahvatervis võidab, sest loomade ravimine toimub laboratoorse diagnoosi alusel tuginedes antibiogrammidele ja väheneb AMRi tekke risk.

B. Tõrjemeetmed

- **toorpiima otseturustava** karja 24 kuud ja vanemate veiste uurimine roojaproovidest 4 korda aastas 3 kuuse intervalliga *Salmonella* spp. tuvastamiseks.
- positiivse tulemuse korral toorpiima ja neist valmistatud toodete **otsemüük tarbijale keelatakse**.
- *Salmonella* puhangukarjades **kitsendused** loomade **liikumisele** teistesse karjadesse
- nakatunud loomade **tapmine eritingimustel**
- kari tunnistatakse nakkusvabaks, kui uuringu tulemus on negatiivne 2 järjestikuses uuringus.

C. Kohustusliku salmonelloosi tõrje eeskirja rakendamine vaid toorpiima otseturustavates piimakarjades kitsendusteta loomade liikumisele puhangukarjadest

Põhjendus

- Ressursside piiratuse korral suunatakse meetmed inimese otsese nakatumisohu vähendamisele toorpiima kaudu.
- Loomade müügile ja realiseerimisele piirangute mittekehtestamine vähendab loomapidajatele tekkivaid kahjusid.
- Seoses suure majandusliku mõjuga piirangute puudumisega suureneb loomapidajate huvi salmonelloosi diagnoosida ja teostada nakkuse tõrjet karjades. See võib viia *Salmonella* leviku vähenemisele populatsioonis.
- Rahvatervis võidab sellest, et loomade ravimine toimub laboratoorse diagnoosi alusel tuginedes antibiogrammidele ja väheneb AMRi tekke risk.

C. Tõrjemeetmed

- **Toorpiima otseturustava** karja 24 kuud ja vanemate veiste **uurimine** roojaproovidest 4 korda aastas 3 kuuse intervalliga *Salmonella* spp. tuvastamiseks.
- Positiivse tulemuse korral toorpiima ja neist valmistatud toodete **otsemüük tarbijale keelatakse**.
- Kari tunnistatakse nakkusvabaks, kui uuringu tulemus on negatiivne 2 järjestikusel uuringul.
- *Salmonella* puhangukarjades rakendatakse **soovitavalt** tõrjemeetmeid.
- Nakatunud karjades **ei seata piiranguid** loomade müügile ja realiseerimisele, kuid karja salmonelloosi staatusest teavitatakse ostjat ja tapamaja (vastav märge loomade müügidokumentides).

MAAELUMINISTEERIUM

Küsimusi?

Millist alternatiivi eelistada?

- A. Kogu veisepopulatsiooni hõlmav kohustuslik salmonellooside tõrje eeskiri peaesmärgiga *S. Dublini* ja *S. Typhimuriumi* leviku vähendamine.
- B. Kohustusliku salmonellooside tõrje eeskirja rakendamine vaid toorpiima otseturustavates piimakarjades. Liikumispiirangutega
- C. Kohustusliku salmonellooside tõrje eeskirja rakendamine vaid toorpiima otseturustavates piimakarjades. Liikumispiiranguteta, teavitusega.

MAAELUMINISTEERIUM

Aitäh!

Piret Aasmäe

piret.aasmae@agri.ee